

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри
педагогіки та спеціальної освіти
Протокол № 14 від «18» квітня 2024 року
Завідувач кафедри А. Б. Рацул

РОЗРОБЛЕНО

Головою фахової комісії зі спеціальності
О. В. Філоненко О. В. Філоненко

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом ЦДУ ім. В. Винниченка
від «22» 04 2024 року № 781/24
Голова приймальної комісії
Ректор Є. Ю. Соболюк

ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

з ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
(НАЗВА ПРЕДМЕТУ/ДИСЦИПЛІНИ)

ДЛЯ ВСТУПНИКІВ

ЗА НЕСПОРІДНЕНОЮ СПЕЦІАЛЬНІСТЮ

ДЛЯ ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PhD)

з СПЕЦІАЛЬНОСТІ 011 Освітні, педагогічні науки
(КОД І НАЗВА СПЕЦІАЛЬНОСТІ)

(денна та заочна форми навчання)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма орієнтована на підготовку до фахового вступного іспиту з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка із спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки для підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

Зміст програми охоплює в повному обсязі основні педагогічні категорії, поняття, терміни, факти, передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними розділами: “Педагогіка”, “Загальні основи педагогіки”, “Дидактика”, “Теорія виховання”, “Управління навчальним закладом”, “Історія педагогіки”.

Завдання фахового випробування складено з метою виявлення знань, вмінь, компетентностей, якими повинен володіти вступник за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

На вступному іспиті абітурієнти повинні **знати**:

- ключові поняття педагогічної науки;
- історію виникнення, становлення педагогіки як науки, стан її сучасного розвитку та актуальні проблеми;
- суттєві ознаки особистості як педагогічного феномену, основні фактори, що впливають на її формування і розвиток;
- особливості національної системи виховання, шляхи її реалізації педагогічній практиці;
- специфіку процесів навчання та виховання як педагогічного явища, їх закономірності, особливості організації в різних типах освітніх закладів;
- принципи, форми, методи, засоби ефективного виховання молодого покоління;
- національну своєрідність виховного процесу в сучасному освітньому середовищі;
- сутність родинного виховання, його взаємозв'язок із суспільним вихованням на різних вікових етапах розвитку дитини;
- сутність дидактики як галузі педагогіки, що досліджує проблеми навчання;
- своєрідність навчання як виду пізнавальної діяльності, його суттєві особливості, закономірності та специфіку організації в різних типах освітніх закладів;
- принципи, форми, методи, засоби процесу навчання;
- чинники, що визначають сучасні цілі та зміст процесів виховання, навчання та освіти молодого покоління;
- шляхи підвищення ефективності управління педагогічними системами;
- зміст основних державних документів, що стосуються системи освіти в Україні взагалі;
- розуміти соціальну роль освіти у вирішенні глобальних проблем людства;
- механізми використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання;
- напрямки і засоби професійного самовдосконалення;
- особливості розвитку педагогічних концепцій, підходів, поглядів в їхньому історико-педагогічному аспекті.

уміти:

- оперувати основними теоретичними поняттями курсу, систематизувати зміст базових понять;

- аналізувати сучасні тенденції реформування і адаптації системи загальної середньої освіти до умов життя (суспільства), що постійно змінюються;
  - характеризувати наукові уявлення про закономірності педагогічного процесу, а також обґрунтовувати модель взаємодії «учитель-учень» в середині системи загальної середньої освіти та за її межами;
  - виявляти основні складові структури педагогічної діяльності та бачити себе суб'єктом цієї діяльності;
  - бачити шляхи реалізації гуманної позиції учителя в розумінні мети і завдань власної педагогічної діяльності;
  - оперувати механізмами використання особистісного потенціалу для вирішення педагогічних завдань навчання і виховання учнів;
  - користуватися елементами педагогічної техніки щодо керування своєю власною поведінкою та системою взаємодій «учитель-учень»;
  - користуватися основними шляхами та засобами професійного самовдосконалення;
  - оперувати педагогічним мисленням, бути здатним до аналітичного осмислення педагогічної дійсності, реалізовувати творчий підхід до визначення педагогічних дій у нестандартних ситуаціях, уміння приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей та принципів навчання і виховання;
  - зіставляти різні підходи в процесі полеміки, виявляти здатність аргументувати та відстоювати свою позицію, власну думку про те чи інше педагогічне явище чи процес;
  - користуватися довідковими матеріалами, критично аналізувати матеріал згідно сучасних тенденцій розвитку загальної середньої освіти в Україні;
  - аналізувати й порівнювати особливості розвитку різних систем навчання й виховання та вплив педагогічних поглядів видатних педагогів на них.
- Володіти такими професійними компетентностями: розуміння та сприйняття етичних норм поведінки стосовно інших людей і стосовно природи (принципи біоетики); розуміння необхідності та дотримання норм здорового способу життя; здатність учитися; здатність до критики й самокритики; креативність, здатність до системного мислення; адаптивність і комунікабельність; наполегливість у досягненні мети; базові уявлення про основи філософії, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури та соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності; базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загально-професійних дисциплін; здатність до виконання професійних завдань і функцій в умовах постійних змін; здатність до планування та організації навчальної діяльності у вищій школі; вміння використовувати сучасні ефективні засоби роботи науковою та навчально-методичною літературою; пошуковими освітніми системами у мережі Інтернет; здатність реалізовувати навички самостійного вирішення педагогічних проблем на конкретних прикладах.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

<i>Рівень</i>		<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
Не склав		0 – 99	Вступник називає окремі поняття навчальної програми, не відповідає на запитання екзаменатора
Склав	Початковий	100	Вступник виявляє поверхові знання навчальної програми; за допомогою екзаменатора розкриває суть запитання.
		101 – 109	Вступник виявляє поверхові знання навчальної програми; непослідовно і невпевнено відповідає на запитання; допускає грубі порушення норми літературної мови
		110 – 119	Вступник відтворює частину навчального матеріалу; самостійно називає окремі поняття запитання; допускає порушення норми літературної мови
	Середній	120 – 129	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні
		130 – 139	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає помилки у викладі матеріалу, здатний описати педагогічні процеси; допускає помилки в мовленнєвому оформленні
		140 – 149	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає помилки у викладі матеріалу, володіє матеріалом на середньому рівні, допускає помилки в мовленнєвому оформленні. Вступник частково розкриває питання.
	Достатній	150 – 159	Вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та

			узагальнювати засвоєний матеріал
		160 – 169	Вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки
		170 – 179	Вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки, виявляє частково евристичний інтерес
	Високий	180 – 189	Вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в педагогічному матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень
		190 – 199	Вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень та з власного соціально-педагогічного досвіду
		200	Вступник ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень та з власного соціально-педагогічного досвіду

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Предмет педагогіки, її основні категорії.

Педагогіка, як суспільна наука. Закони виховання як предмет педагогічної науки. Функції педагогіки. Основні категорії педагогіки: виховання, освіта, навчання, їх взаємозв'язок. Самовиховання і самоосвіта.

Теоретичні та практичні джерела педагогіки: народна педагогіка; твори вчених-філософів; твори класиків педагогіки; результати сучасних педагогічних досліджень; передовий педагогічний досвід; державні документи з питань освіти і виховання; дані суміжних з педагогікою наук.

Сучасні завдання педагогічної науки.

Система педагогічних наук: історія педагогіки; загальна педагогіка; вікова педагогіка; професійна педагогіка; етнопедагогіка; спеціальна педагогіка; соціальна педагогіка; порівняльна педагогіка; окремі методики викладання. Зв'язок педагогіки з іншими науками.

Тема 2. Методи науково-педагогічного дослідження

Методи науково-педагогічних досліджень: спостереження, педагогічний експеримент, дослідження, бесіди, вивчення педагогічної документації та учнівських праць, письмове опитування, методи кількісного та якісного аналізу результатів дослідження, математичної статистики.

Основні етапи науково-педагогічного дослідження: постановка проблеми; формулювання гіпотез; перевірка гіпотези; формулювання висновків.

Впровадження педагогічного досвіду, наслідків наукових досліджень і досягнень національної етнопедагогіки в практику виховання і навчання учнів початкової школи.

Тема 3. Особистість учня та її розвиток.

Поняття про особистість, як соціальну характеристику людини. Формування і розвиток особистості, їх особливості і взаємозв'язок. Закономірності і рушійні сили розвитку особистості. Спадковість у людському розвитку. Соціалізація і становлення особистості. Виховання — визначальний чинник формування особистості. Роль активності в розвитку особистості. Дитина як суб'єкт виховання.

Теорії розвитку особистості. Ідея всебічного розвитку особистості та проблеми щодо її втілення в шкільну практику.

Вікові аспекти розвитку та виховання особистості Сучасна періодизація розвитку дитинства, педагогічні критерії виділення вікових періодів розвитку

дитинства та їх значення в організації навчально-виховного процесу.

Особливості виховання дітей дошкільного віку. Особливості розвитку та виховання дітей молодшого шкільного віку.

Педагогічна характеристика підлітка. Особливості виховання і формування особистості підлітка.

Юнацький вік та його характеристика.

Індивідуальний підхід до учнів у процесі навчання і виховання.

Тема 4. Особливості педагогічної професії та формування творчої особистості вчителя.

Суспільна зумовленість виникнення і становлення педагогічної професії. Специфічні особливості педагогічної діяльності.

Зміст професійної діяльності та функції педагога: конструктивна, комунікативна, організаторська, гностична.

Система педагогічної діяльності: викладання, виховання, класне керівництво, діяльність із професійного самовдосконалення, управлінська, організаторська, методична, позашкільна, науково-дослідна.

Вимоги до особистості вчителя та його підготовки.

Професіограма вчителя та її складові частини.

Тема 5. Система освіти та виховання в Україні.

Закон України "Про освіту". Державна національна програма "Освіта". Поняття про систему освіти і виховання в Україні. Система освіти: заклади освіти, наукові, науково-методичні і методичні установи, науково-виробничі підприємства, державні і місцеві органи управління освітою та самоврядування в галузі освіти. Принципи побудови системи освіти України.

Концепція загальноосвітньої школи України. Основні принципи побудови системи національної освіти України. Система освіти України та її структура. Основні компоненти структури освіти: дошкільна освіта; загальна середня освіта; позашкільна освіта; професійно-технічна освіта; вища освіта; післядипломна освіта; аспірантура; докторантура; самоосвіта.

Загальноосвітня школа трьох ступенів: початкова школа, основна школа, старша школа, їх завдання. Спеціалізовані школи, інтернати, ліцеї та інші навчально-виховні заклади. Приватні навчально-виховні заклади.

Органи управління освітою. Функції та завдання Міністерства освіти України, місцевих органів освіти і науки, органів громадського самоврядування в освіті.

Тема 6. Дидактика, її основні категорії та завдання.

Виникнення і розвиток дидактики як складової педагогіки, що вивчає проблеми освіти та навчання. Предмет дидактики. Дидактичні системи. Функції та завдання дидактики. Загальна теорія навчання і методика викладання окремих предметів з основ наук. Взаємозв'язок часткових методик. Основні категорії дидактики: процес навчання, зміст освіти, знання, уміння, навички, викладання,

учіння.

Українська народна дидактика. її мета, завдання, зміст.

Особливості теорії навчання в провідних зарубіжних країнах.

Тема 7. Суть процесу навчання. Його теоретичні та методологічні основи.

Навчання як вид пізнавальної діяльності учнів, його основні ознаки. Основні функції процесу навчання: освітня, мотиваційна, розвиваюча, виховна, пізнавальна.

Структурні компоненти навчального процесу: цільовий; стимулюючо-мотиваційний; змістовий, операційно-діяльнісний, контроль-регулюючий, оцінно-результативний..

Суперечності та рушійні сили процесу навчання. Основні етапи оволодіння знаннями. Типи навчання та їх характеристика.

Мотивація учіння школярів; формування навчальних інтересів; пізнавальні інтереси в навчанні.

Діяльність учителя і учня у різних видах навчання: догматичне; пояснювально-ілюстративне; проблемне; програмоване; модульне.

Тема 8. Виховання в цілісному педагогічному процесі.

Поняття про виховання як складову педагогічного процесу. Сутність процесу виховання: відносницький підхід; діяльнісний підхід; особистісний підхід; системний підхід; технологічний підхід. Зміст національного виховання. Мета виховання — формування стійкої, творчої, самостійної особистості, здатної в нових соціально-економічних умовах вносити значний вклад у перетворення суспільного життя та самовдосконалення, шляхом повного розвитку духовних якостей та фізичних сил, природних здібностей та дарувань кожної особистості.

Особливості процесу виховання: цілеспрямований; двосторонній; довготривалий та безперервний; варіативність результатів; багатofакторний

Структурні компоненти виховання як діяльнісного процесу: цільовий; стимулюючо-мотиваційний; змістовий; операційно-діяльнісний; контроль-регулюючий; оцінювально-результативний.

Етапи виховного процесу за критерієм їх послідовності та відповідних педагогічних дій: ознайомлення із загальними нормами і вимогами, їх усвідомлення і засвоєння; формування ставлень (почуттів); формування поглядів і переконань; формування навичок і звичок поведінки (загальної спрямованості особистості).

Виховання та самовиховання — дві сторони єдиного процесу формування особистості.

Рушійні сили виховного процесу. Зовнішні та внутрішні протиріччя.

Критерії вихованості. Методика діагностування вихованості.

Тема 9. Організаційні форми виховної роботи

Позакласна виховна робота, її форми: класна година, етична бесіда, зустрічі з відомими людьми, обговорення книг, читацькі конференції, масові свята,

змагання, конкурси, олімпіади та ін.

Технологія підготовки і проведення виховного заходу.

Позашкільні заклади в системі освіти і виховання: палаци та будинки дитячої творчості, дитячо-юнацькі центри міжнародного співробітництва, дитячі театри, центри науково-технічної творчості, школи образотворчого мистецтва, центри юних техніків, дитячо-юнацькі спортивні школи, дитячі бібліотеки.

Формальні та неформальні групи.

Характеристика дитячих громадських організацій ("Пласт", Спілка піонерських організацій України (СПОУ), "Січ" та ін).

Тема 10. Теоретичні засади управління загальною середньою освітою в Україні

Рівні загальної середньої освіти. Завдання та напрями розвитку загальної середньої освіти. Система державного управління загальною середньою освітою. Заклади системи загальної освіти. Загальноосвітній навчальний заклад недержавної форми власності. Основні функції управління сучасною освітою.

Тема 11. Основні функції управління школою

Компоненти управлінської культури. Функціональні обов'язки посадових осіб. Педагогічний аналіз у внутрішкільному керівництві. Об'єкти педагогічного аналізу. Види планів роботи школи. Функції і зміст організації керівництва школою. Внутрішкільний контроль і особливості його регулювання. Види, форми і методи внутрішкільного контролю.

Тема 12. Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності. Педагогічні технології.

Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності. Інновація та її сутність. Інновація освіти. Інноваційний потенціал педагога. Передовий педагогічний досвід. Впровадження досягнень педагогічної науки. Критерії педагогічної інновації. Інноваційний заклад освіти.

Історія виникнення поняття «педагогічна технологія». Сучасні уявлення про сутність і особливості педагогічної технології. Головні ознаки педагогічної технології: відтворюваність, результативність, концептуальність, коригованість, оптимальність

Сутність понять «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «Технологічний процес».

Рівні функціонування педагогічної технології: загально педагогічний, предметно-методичний, локальний (модульний).

Класифікації педагогічних технологій.

Тема 13. Виховання у первіснообщинному суспільстві та у цивілізаціях Стародавнього Сходу.

Предмет, об'єкт, методологічна і джерельна основи курсу "Історія педагогіки". Зародження виховання як особливого виду суспільної діяльності

Виховання дітей у сім'ї. Поява організованих форм виховання.

Загальна характеристика виховання і шкільної справи в умовах цивілізації Стародавнього Сходу. Школа у Стародавньому Міжріччі та Єгипті.

Виховання та навчання у Стародавній Індії.

Школа і педагогічна думка у Стародавньому Китаї.

Тема 14. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі.

Тенденції розвитку шкільної справи і виховання у Стародавній Греції.

Загальна характеристика Афіньської і Спартанської системи виховання.

Філософи Стародавньої Греції про виховання (загальний огляд).

Виховання і освіта в епоху еллінізму.

Виховна і педагогічна думка у Стародавньому Римі.

Педагогічні ідеї ранньохристиянської епохи.

Тема 15. Виховання, школа і педагогічна думка в епоху Раннього і класичного середньовіччя.

Виховання і школа в Візантії.

Виховання, школа і педагогічна думка Середньовічного Сходу:

а) педагогіка в країнах арабського світу;

б) педагогічна думка середньовічної Індії;

в) "Золотий вік" Китайської освіти.

Педагогічна думка і школа у середньовічній Західній Європі.

Тема 16. Школа і педагогічна думка в епоху Відродження та Реформації.

Соціально-економічні, політичні та ідеологічні умови розвитку педагогіки в пізньому Середньовіччі.

Загальна характеристика педагогічної думки епохи Відродження.

Модель ідеологічної освіти у творчості Т. Мора, Т. Кампалелли, Ф. Рабле.

Педагогічні погляди діячів Реформації.

Розвиток шкільної справи у 15-17ст. В Європі (огляд).

Тема 17. Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.

Педагогічна думка у XVII ст.

Життя і науково-педагогічна діяльність Я.А. Коменського.

Світоглядні переконання Я.А. Коменського як основа його педагогічних поглядів

Обґрунтування Я.А. Коменським принципу природо відповідності виховання як методологічної парадигми нової освіти

Вікова періодизація та система шкіл за Я.А. Коменським.

Дидактичні погляди Я.А. Коменського.

Тема 18. Педагогічна думка французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо і Й.Г. Песталоцці.

Основні тенденції розвитку філософсько-педагогічної думки французького Просвітництва.

Педагогічна концепція Ж.-Ж. Руссо.

- філософське підґрунтя педагогічних поглядів Ж.-Ж. Руссо;
- теорія вільного виховання;
- природовідповідне виховання;
- вікова періодизація і зміст виховання.

Педагогічна думка і школа в період Французької буржуазної революції поч. XVIII ст.

Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці.

Тема 19. Освіта та педагогічна думка в Давній Русі.

Виховання у стародавніх слов'ян.

Зародження і розвиток шкільної освіти в Київській Русі.

Шкільна освіта в період феодальної роздробності.

Педагогічна думка в Київській Русі та руських князівствах.

Тема 20. Школа, виховання і педагогічна думка в Україні у Литовсько-Польський період (2 пол. XIV – 1 пол. XVII ст.).

Загальні тенденції розвитку шкільної освіти в Україні у XIV–1 пол. XVII ст.

Українська козацька педагогіка.

Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні.

Зародження вищої освіти в Україні на початку доби Національного Відродження.

Розвиток педагогічних ідей.

Тема 21. Школа і педагогічна думка в Україні у 2-й половині XVII – XVIII ст. Просвітницька діяльність і педагогічна думка Г.С. Сковороди.

Загальні тенденції розвитку освіти у Наддніпрянській Україні у другій пол. XVII–XVIII ст. (доби козаччини).

Києво-Могилянська академія – вищий навчальний заклад Гетьманської України.

Найвідоміші постаті української педагогічної думки 2-ї половини XVII–XVIII ст.

Життя і педагогічна діяльність Г.С. Сковороди.

Педагогічні погляди Г.С. Сковороди.

Тема 22. Освіта і педагогічна думка в Україні в XIX столітті.

Загальні тенденції розвитку української освіти в XIX ст.

Основні напрямки розвитку педагогічної думки в Україні в XIX ст.
Найвідоміші педагоги I-ї половини XIX ст.

Педагогічні погляди О.Духновича.

Педагогічні погляди педагогів II-ї половини XIX ст.

Тема 23. Педагогічна теорія та педагогічні погляди К.Д. Ушинського.

Життя і педагогічна діяльність К.Д. Ушинського.

Філософсько-педагогічні погляди К.Д. Ушинського.

Дидактичні погляди К.Д. Ушинського.

Вимоги до вчителя і його підготовки в творчості К.Д. Ушинського.

Тема 24. Розвиток освіти і педагогічної думки в Україні у I-й пол. XX ст.

Загальні тенденції розвитку освіти у 1900-1917 рр. XX ст.

Стан розвитку освіти в Україні в 20-30 рр. XX ст.

Життя і науково-педагогічна діяльність А.С. Макаренка.

Основні положення педагогічної системи А.С. Макаренка.

Тема 25. Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського.

Життя і науково-педагогічна діяльність В.О. Сухомлинського.

Філософсько-педагогічна доктрина В.О. Сухомлинського.

Принцип природо відповідності у теорії В.О. Сухомлинського.

Шляхи формування всебічно розвиненої особистості у творчій спадщині В.О. Сухомлинського.

Вимоги до школи і вчителя у творчості В.О. Сухомлинського.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Антологія текстів з реформування освіти в Україні: програми, концепції, проекти (1991–2017) Упоряд.: Сухомлинська О. В., Березівська Л. Д., Гавриленко Т. Л. Київ: Вінниця, Твори. 2019. 527 с.
2. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підруч. К.: Либідь, 2006. 420 с.
3. Барбашова І. А. Загальні основи педагогіки: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Бердянськ: Видавництво Ткачук О. В., 2009. 197 с.
4. Барбашова І. А. Дидактика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Бердянськ: Видавництво Ткачук О. В., 2009. 232 с.
5. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: [монографія]. Запоріжжя: Просвіта, 2004. 328 с.
6. Березівська Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті: монографія. К.: Богданова А. М. , 2008. 406 с.
7. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник. К.: ІЗМН, 1998. 204 с.
8. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. К.: Либідь, 2003. 280 с.
9. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. К.: Либідь, 2003. 344 с.
10. Бондар В. І. Дидактика: підруч. [для студ. вищ. пед. навч. закл.]. К.: Либідь, 2005. 264 с.
11. Ващенко Г. Виховний ідеал: Підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Полтава: Полтавський вісник, 1994. 192 с.
12. Видатні українські педагоги: інформаційний довідник / [авт.- упор. Л.В. Калуська]. Тернопіль: Мандрівець, 2008. 224 с.
13. Видатні постаті України: [біографічний довідник / Г. В. Щокін, М. Ф. Головатий, В. А. Гайченко та ін.]. К.: МАУП: Книжкова палата України, 2004. 872 с.
14. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: Навч. посіб. 3-е вид., доопрац. і доп. К.: Знання, 2008. 566 с.
15. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. [3-ге вид., стер.]. К.: Академвидав, 2009. 616 с.
16. Гриньова М. Основи сучасного виховання: навчальний посібник / М. Гриньова, О. Коберник, Л. Малаканова, Г. Сорокіна; ПНПУ імені В. Короленка. Полтава: ПП «Астроя», 2015. 345 с.
17. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
18. Джурило О. П., Глушко О. З., Локшина О. І. Трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США. Київ: Конві прінт, 2018. 191 с.
19. Духнович А. В. Народная педагогия в пользу училищ и учителей сельских. Львов, 1857. Ч.1. 92 с.

20. Зайченко І. В. Історія педагогіки: у двох книгах. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. Кн. І: Історія зарубіжної педагогіки. 2010. 624 с.
21. Зайченко І. В. Історія педагогіки: у двох книгах: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. Кн. ІІ: Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. 2010. 1032 с.
22. Зайченко І. В. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Чернігів, 2003. 528 с.
23. Історія педагогіки: у 2 ч. Ч. 1. Історія зарубіжної педагогіки і шкільництва: навч. посіб. для студ. закладів вищої пед. освіти / уклад.: Ткачук М. М., Ткачук Л. В. Вид. 2-ге, допов. та переробл. Умань: Візаві, 2020. 280 с.
24. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя]. К.: Знання, 2005. 767 с.
25. Кіт Г., Тарасенко Г. Українська народна педагогіка. Курс лекцій: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Вінниця: Едельвейс і К, 2008. 302 с.
26. Коваленко Є. І. Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія: навч. посіб. / за заг. ред. Є. І. Коваленко. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.
27. Кондрашова Л. В., Пермяков О. А., Зеленкова Н. І., Лаврешишина Г. Ю. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 250 с.
28. Кравець В. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття: навч. посібник для студентів пед. навч. закладів. Тернопіль, 1996. 290 с.
29. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки: Курс лекцій. Тернопіль, 1994. 369 с.
30. Кузьминський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: Підручник. К.: Знання, 2007. 447 с. .
31. Кузьминський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка у запитаннях і відповідях. К.: Знання, 2006. 311 с.
32. Левківський М. В., Пащенко Д. І. Історія педагогіки: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 380 с.
33. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – поч. ХХІ ст.). Київ: Богданова А. М., 2009. 403 с.
34. Лузан П. Г., Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні: навчальний посібник. [2-ге вид., доп. і перероб.]. К.: ДАКККіМ, 2010. 296 с.
35. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посіб. / за ред. О. О. Любара. К.: «Знання», КОО, 2003. 450 с.
36. Мазоха Д. С., Опанасенко Н. І. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр учбової літератури, 2005. 232 с.
37. Максимюк С. П. Педагогіка: навч. посіб. К.: Кондор, 2009. 670 с.
38. Малафійк І. В. Дидактика : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Кондор, 2009. 398 с.

39. Мартиненко С. М., Л. Л. Хоружа Загальна педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К. МАУП, 2002. 176 с.
40. Максимюк С. П. Педагогіка: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2009. 670 с.
41. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] [5-те вид., доп. і перероб.]. К.: Кондор, 2007. 656 с.
42. Нариси історії українського шкільництва (1905–1933): навчальний посібник / За ред. О. В. Сухомлинської та ін. К.: Заповіт, 1996. 304 с.
43. Народна педагогіка: світовий досвід: навч.-метод. комплекс з педагогіки / [уклад. : А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко]. К.: Знання-Прес, 2003. 134 с.
44. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. К.: А. С. К., 2001. 256 с.
45. Пальчевський С. С. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Каравела, 2007. 576 с.
46. Педагогіка: навчальний посібник / В. М. Галузяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. 2-е вид., вип. і доп. Вінниця : «Книга-Вега», 2003. 416 с.
47. Персоналії в історії національної педагогіки: 22 видатних українських педагогів / А. М. Бойко, В. Д. Барзінова, та ін. К.: ВД «Професіонал», 2004. 427 с.
48. Ступарик Б. М. Національна школа: витоки, становлення: навч.-метод. посіб. К.: ІЗМН, 1998. 336 с.
49. Сухомлинська О. В., Дічек Н. П., Березівська Л. Д. Диференційований підхід в історії української школи (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.). К.: Педагогічна думка, 2013. 637 с.
50. Сухомлинський В. О. Вибр. тв.: В 5-ти т. Т. 1–5. К.: Рад. шк., 1976–1977.
51. Українські гуманісти епохи Відродження: Антологія у 2-х т. К.: Наук. думка, 1995. 325 с.
52. Українська педагогіка в персоналіях: навч. посіб. / [за ред. О. В. Сухомлинської]. В 2-х т. К.: Либідь, 2005. Т. 1. 624 с.
53. Українська педагогіка в персоналіях: навч. посіб. / [за ред. О. В. Сухомлинської]. В 2-х т. К.: Либідь, 2005. Т. 2. 552 с.
54. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори: у 2 т. К.: Рад. шк., 1983. Т. 1: Теоретичні проблеми педагогіки. 488 с.
55. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2009. 560 с.
56. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / О. В. Васюк, І. В. Сопівник. К.: ДАКККіМ, 2010. 600 с.
57. Хрестоматія з історії педагогіки / [за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра пед. наук, проф. А. В. Троцько]. В 2-х т. Харків: ХНАДУ, 2011. Т. 2. 524 с.
58. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України – офіційний сайт – <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України – <http://www.library.edu-ua.net/id/485/>
4. Бібліографічний словник – <http://enc-dic.com/biography>
5. Педагогічний словник – <http://enc-dic.com/pedagogics>
6. Вікіпедія, вільна енциклопедія – <http://uk.wikipedia.org/wiki>